

DEPREMLERE KARŞI ÖNLEMLER BÜTÜNLÜĞÜ VE GÜVENLİ YAPILAŞMA İÇİN YENİ BİR YAPI DENETİM YASASI ÇIKARILMALIDIR

Oda Yönetim Kurulu Başkanı Ali Ekber Çakar, 1999 Marmara depreminin 12. yıldönümü nedeniyle yaptığı basın açıklamasıyla “Türkiye’de Deprem Gerçeği ve TMMOB Makina Mühendisleri Odası’nın Önerileri Oda Raporu”nu kamuoyunun bilgisine sundu.

Deprem, çok bilimli bir mühendislik, mimarlık alanı olmasına karşın ülkemizde bu disiplinler geriletilmeye çalışıldığı için gerekli katkılar alınamamaktadır. TMMOB Makina Mühendisleri Odası (MMO), konut, sanayi, enerji, ulaşım vb. birçok alana dek uzanan tesisat-mekanik tesisat sistemlerinin toplumsal yaşam, deprem ve diğer afetlerde taşıdığı önem itibarıyla, Türkiye’de Deprem Gerçeği ve TMMOB Makina Mühendisleri Odası’nın Önerileri Oda Raporu’ndaki bazı temel hususları 1999 Marmara depreminin 12. yıldönümünde kamuoyunun dikkatine sunmaktadır.

Yapı Denetiminin Mevcut Durumu

81 ilimizin 55’inin Birinci Derece Deprem Bölgesi’nde bulunmasına karşın Yapı Denetim Yasası’nın 2001’de yalnızca 19 ili kapsamına alması, tüm illeri ise ancak 1 Ocak 2011’den itibaren kapsamış olması; Deprem Şurası, Ulusal Deprem Konseyi gibi oluşumların devre dışı bırakılması ve mühendislik, mimarlık hizmetlerine gereken önemin verilmemesi, deprem önlemlerinin ülkemizdeki yetersizliğine ilişkin ciddi ipuçları sunmaktadır.

Türkiye’de 18 milyonu aşan yapı stokunun yüzde 67’si ruhsatsız ve kaçak, yüzde 60’ı 20 yaş üzeri konutlardan oluşmakta ve yüzde 40’ı oturulamaz ve depreme karşı güçlendirilmesi gerekir durumdadır. Bu noktada yapı denetimi konusu birinci derecede önem taşımaktadır.

1999 Marmara depremi sonrasında yapılan yapı denetimi düzenlemeleri sorunları çözememiş, kamusal denetim alanını ticarileştire-

rek özelleştiren, katılımcılığı reddeden, meslek odalarının önerilerine kapılarını kapatan bir anlayış tercih edilmiştir. Depremle ilgili en önemli yasal düzenlemelerden biri olan 2001 tarihli 4708 sayılı Yapı Denetim Yasası’nda kamu yapıları denetim dışı kalmış ve TMMOB’ye bağlı ilgili odaların yasa ve yönetmeliklerce tanınmış görevleri içinde bulunan mühendislik, mimarlık hizmetlerinin mesleki yeterlilik, eğitim, belgelendirme ve denetleme boyutları içerilmemiştir. Diğer yandan Yasa, yapıları yalnızca bina taşıyıcı sistemlerden ibaret görmektedir. Oysa Marmara depremi sonrası yapılan incelemeler, oluşan kayıpların yüzde 80’e varan kısmının, taşıyıcı sistemlerin gördüğü zarara bağlı olarak tesisatlarda oluşan hasarlar nedeniyle meydana geldiğini göstermiştir.

Mühendislik Piyasacı Bir Zihniyetle Maliyete Feda Ediliyor

Bu gerçeklere karşın ilgili Bakanlık tarafından 2010–2014 yıllarını kapsayacak olan Stratejik Plan kapsamındaki “Stratejik Yönetim Projesi Sürec Raporu”nda dile getirilen, “Çok sayıda binanın detaylı mühendislik hesapları ile deprem güvenliğini belirlemek hem insan kaynağı hem de finansal açıdan mümkün değildir” yaklaşımı bilimsel teknik gereklilikler açısından kabul edilemez niteliktedir ve mühendisliğin kamusal hizmetten tasfiyesini öngörmektedir. “İnsan kaynağı” gerekçesindeki mühendislik faktörünün işsiz mühendisler gerçeğinin atlanarak değerlendirilmesi ve detaylı mühendislik hesapları gereklilerinin bir “maliyet ve “finansal” sorun olarak görülmesi, toplumun can ve mal güvenliğinin nasıl geriye atıldığını göstermektedir.

Ulusal Deprem Stratejisi Eylem Planı Taslağı 2012-2013’ün Önemli Eksikleri Var

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi (AFAD) Başkanlığı bünyesinde yer alan Deprem Danışma Kurulu (DDK) tarafından hazırlanan “Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı Taslağı 2012–2023”ün (UDSEP) hazırlık süreci, Birliğimiz TMMOB’yi kapsamamıştır. Oysa bu tür stratejik planlama çalışmalarının konuyla ilgili tüm tarafları içermesi ve onların bakış açılarını da yansıttıkları platformlarda şekillendirilmesi gerektiği açıktır. Bu yön-

temsel yanlış yanı sıra TMMOB’ye yalnızca “Meslek içi eğitim faaliyetleri” kapsamında “Sorumlu Kuruluş” olarak yer verilmekte, “İlgili Kuruluşlar” kısmında çoğu kez TMMOB belirtilmemekte; yine “İlgili Kuruluşlar” bahsinde kimi yerlerde “TMMOB” adı belirtilirken kimi yerlerde “Meslek Odaları” nitelemesiyle yetinilmekte; kimi yerlerde de “sivil toplum kuruluşları” şeklinde TMMOB ve ona bağlı kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını içermeyen bir niteleme yapılmaktadır.

Taslakta önemli bazı yaklaşım yanlışlıkları da bulunmaktadır. Örneğin neoliberal serbestleştirme politikalarında önemli bir yer tutan “Kamu-Özel Sektör işbirliği” yöntemiyle deprem gibi komplike ve tamamen kamusal düzeydeki bir sorumluluk alanının özel sektöre terk edilmesinin, kamu idari yapısının neoliberal bir doğrultuda dönüştürülmesi ve kamusal hizmetlerin serbestleştirilip, özelleştirilmesi arasında doğrudan bir bağ bulunmaktadır. Aynı yanlış bölgesel kalkınma ajanslarına depreme ilgili sorumluluk yüklenmesinde de görülmektedir. Zira kalkınma ajansları ‘serbestleştirme, özelleştirme, sivil toplumu güçlendirme ve yerleşme’ yoluyla, kamu kaynakları ve kamu erkini ayrıcalıklar yaratacak biçimde kullanan, yasama ve yargı denetimini olabildiğince dışlayan yeni bir ‘kamu yönetimi’ modelinin bir parçasıdır.

Deprem Sorununa Kalıcı Önlemler İçin Öneriler

Deprem sorununa güvenli önlemler açısından yapılması gereken bazı temel hususlar şunlardır:

- Deprem öncesi, deprem sırası ve sonrasında yapılacak çalışmalara ilişkin kamu ve toplum yararını temel alan bir Ulusal Deprem Stratejisi, Türkiye Deprem Master Planı ve Afet Yönetimi Stratejik Planı oluşturulmalıdır.
- Yapı denetimi uygulamasını yönlendiren kararlar, ilgili bütün kurum ve kuruluşların katılımıyla oluşturulmalıdır. İmar, Yapı, Dönüşüm Alanları, Yapı Denetim ve Afet Yasaları; TMMOB ve bağlı ilgili odalar, üniversiteler ve ilgili kesimlerin katılımıyla düzenlenmeli; bu kuruluşlar mevzuat süreçlerinin asli unsurları olarak tanınmalıdır.
- Mevcut Yapı Denetim Yasası’nın öngördüğü, ticari yanı ağır basan yapı denetim şirketi modeli yerine; uzmanlık ve ahlaki niteliklere sahip yapı denetçilerinin etkinliğine dayalı, meslek odalarının sürece etkin katılımını sağlayacak yeni bir planlama, tasarım, üretim ve denetim süreci modeli benimsenmelidir. Mevcut Yasa iptal edilerek yeni bir yasa çıkarılmalı; 3194

sayılı İmar Yasası ve bağlı ikincil mevzuat, söz konusu model esas alınarak yeniden düzenlenmelidir.

- Bütün kamu yapıları Yasa kapsamına alınmalı; TOKİ, KIPTAŞ vb. kuruluşların inşaatlarının denetimi yeni yapı denetim sistemine dahil edilmelidir.
- Denetçi belgeleri ve takibi ile yapı denetimi mekanizmasında yer alan meslektaşların sicillerinin tutulması ve meslek içi eğitimler TMMOB’ye bağlı odalarca yapılmalıdır.
- Bina ve doğal eki mekanik tesisatının tasarım, üretim ve bakımında üretenler ve denetleyenler MMO tarafından belgelendirilmiş konunun uzmanı mühendisler olmalı, bu husus bütün yasal düzenlemeler ve Yapı Denetimi Yasası’nda yer almalıdır.
- I. ve II. sınıf gayri sihi müesseseler kapsamındaki endüstriyel tesislerin birbirlerine güvenlik-yaklaşma mesafeleri konusunda gerekli çalışmalar yapılarak standart ve koşullar imar mevzuatına aktarılmalı; bu mesafeler içindeki alanlar Bakanlar Kurulu Kararı ile “afet bölgesi”, “yapı yasaklı alan” ilan edilmelidir.
- Okullar, hastaneler başta olmak üzere kamu yapılarının depreme karşı güvenli olup olmadıklarının konunun uzmanı mühendisler tarafından tespitine yönelik çalışmalarda üniversiteler, TMMOB’ye bağlı ilgili odalar ve belediyeler yer almalıdır.
- Sağlık, su, yağmur suyu, atık-sıcak-kızgın su, buhar, kızgın yağ, ısıtma, soğutma, asansör, doğal gaz, LPG, sanayi gazı, yakıt, acil durum, ışıklandırma, yangın, elektrik, yalıtım, güvenlik, depolama, havuz, iletişim ve ulaştırmaya ilişkin tüm tesisat uygulamaları deprem, acil ve afet durumları açısından incelenmeli, TMMOB’ye bağlı ilgili odalar eğitim, belgelendirme ve denetim süreçlerine tabi olmalıdır.
- Doğal gaz, elektrik, ısıtma kazanları, jeneratörler ve gaz tesisatları için erken uyarıcı ve gaz/akım kesici sistemler uygulanmalı, denetimleri meslek odalarıncı yürütülmelidir.
- Doğal gaz firmalarının MMO’dan yetki belgeli mühendislerle çalışması sağlanmalı; doğal gaz projeleri ve montaj denetimleri MMO’nun mesleki denetiminden geçirilmelidir.
- Yapı Sigortası ve Mesleki Sorumluluk Sigortası sistemine bir an önce geçilmelidir. MMO, bütün yetkilileri bu konularda gerekli adımları atmaya ve işbirliğine çağırılmaktadır.

Ali Ekber ÇAKAR

**TMMOB Makina Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı
(16 Ağustos 2011)**

AKAN KARDEŞ KANI DURDURULMALI, SİYASAL VE TOPLUMSAL DEMOKRATİKLEŞME TEK ÇÖZÜM OLARAK BENİMSENELİDİR!

TMMOB Makina Mühendisleri Odası, toplumsal sorumlulukları doğrultusunda sanayileşmiş, kalkınmış, demokratikleşmiş bir Türkiye için karanlığa, ayrımcılığa, savaşa, emperyalist çıkarlara karşı ülkemizde, bölgede ve dünyada barışı savunmaya devam edecektir. Eşitliğin, özgürlüğün, demokrasinin egemen kılındığı bir toplumsal ortam ve başka bir Türkiye mümkündür. Savaşı, işgalsiz, sömürsüz başka bir dünyayı mümkün kılmak ellerimizdedir!

1939'da Nazi ordularının Polonya'ya girdiği tarih olan 1 Eylül, emperyalizm ve savaş lobilerinin yargılandığı, emperyalist savaşların lanetlendiği, eşitlik, barış ve özgürlük istemlerinin dile getirildiği etkinliklerle dünyada her yıl anılmaktadır.

Ülkemiz, emeğin üzerindeki sömürü ve sorunlarla iç içe bir şekilde demokrasi ve toplumsal barışı dışlayan yaklaşımların egemenliğindedir. 1 Eylül Dünya Barış Günü'nde bilinç çıkarılması gereken Kürt sorunundaki tikanıklık ve çözümsüzlük buradan kaynaklanmaktadır.

Kürt sorunu, başlayan ve biten ateşkesler, iktidarın

“demokratik açılım”, “milli birlik projesi” gibi farklı uçlara çekilebilir oyalama taktikleri, günü birlikçilik, askeri/polisiye yaklaşımlar ve sorunların silahların namlularına havale edildiği yaklaşımlar sonucu bütün yakıcılığıyla ortada durmakta; her gün yaşanan ölümler sorunun önünde engel oluşturmaya devam etmektedir.

Toplum ve siyaset, bu konu üzerinden yine iki ve daha çok parçaya bölünmüş durumdadır.

Diğer yandan ülkemiz, Orta Doğu'ya yönelik emperyalist senaryolar üzerinden Kürt sorununun bölgesel boyutları ile bölgede siyasallaştırılan Sünni-Şii, Alevi, Nusayri vb. gerilimlerine dahil edilmektedir. Emperyalizmin Irak'tan sonra Suriye, Lübnan, İran, Libya, Somali ve Sudan'ı hedef seçen politikalarına Türkiye'nin müdahil edilmesiyle Kürt sorunu ülkemiz içinde olsun bölge düzeyinde olsun daha da karmaşık boyutlar kazanmaktadır.

Bu mevcut durum, bölge halklarının aleyhinedir. Bizce çözüm siyasal ve toplumsal demokratikleşme paradigması içinde olmak üzere, Kürtler ve Türklerin Türkiye'de birlik içinde bir arada yaşamasında, bölgesel düzeyde ise

emperyalizmin bölge dışına atılması ve halkların kardeşliği temelinde sağlanabilecektir.

Sorunun çözümüne katkıda bulunacağı inancıyla Odamızca düzenlenen “GAP ve Sanayi” kongrelerimizden süzülen görüşleri bir kez daha kamuoyunun bilgisine sunuyoruz.

- “Emperyalist senaryolara karşı ülkemizi güçsüz kılan Kürt sorunu kapsamlı bir demokratikleşme çerçevesinde çözümlenmeli, Anayasa bugün AKP'nin yaptığı gibi değil, emek ve tüm temel demokratik haklar bağlamında değiştirilmeli, toplumdaki eğilimlerin siyaset ve Parlamento'da temsili önündeki bütün engeller kaldırılmalıdır.
- Bölgenin ekonomik, sosyal gelişimi ve kalkınmasını sağlayıcı politikalar ivedilikle merkezi, bölgesel ve sektörel planlamaya dayandırılmalı; devlet ve sanayi kesimi bölgeye yatırım yapmama tutumunu gözden geçirmeli; kamu etkin bir şekilde devreye girme- li, kamu harcamaları ciddi bir şekilde artırılmalıdır. Kamu iktisadi işletmeciliği yaşama geçirilmeli, merkezi bir planlama dahilinde kamu eliyle sanayileşme süreci başlatılmalıdır.
- Kalkınma projelerinde rol oynayacak emek ve zengin yer altı kaynaklarının işlenmeden bölge dışına satılması yanlına düşülmemelidir, bölge emperyalistlerin iştahını kabartacağı bir pazar alanı olmaktan çıkarılmalıdır.
- Tarımda ve köylülükte düzen değiştirilmeli, toplumsal kalkınma ve adil bölüşüm için toprak mülkiyeti yeniden düzenlenmeli, küçük üreticiye destek sağlanmalı, toprak ve tarım reformu yapılmalıdır. Tarımsal sulama için gerekli planlama ve kaynak transferi yapılmalıdır.
- Tarımdaki mevcut dönüşüm sonucu oluşan işsizliğin önlenmesi için ek önlemler alınmalı, işsizliğin yaygın olduğu bölgede istihdama yönelik özel kamu yatırımları yapılmalıdır.

- Zorunlu göçlere maruz kalan köylülerin ön koşulsuz olarak köylerine geri dönüşleri ve üretim sürecine dâhil olmaları sağlanmalı, boşaltılmış köyler ve sınır boyunca mayınlanmış bölgeler temizlenerek organik tarıma açılmalı, çayır-mera alanları oluşturulmalı, hayvancılık teşvik edilmelidir.
- GAP Projesi'nin ürettiği katma değer, projenin bitirilmesi için kullanılmalıdır.
- Bölgede yaşayan yurttaşların eğitim hizmetlerinden eşit bir şekilde yararlanması sağlanmalı, okur-yazar oranı yükseltilmeli, cinsiyet ayrımcılığının üzerine gidilmelidir.
- Toplumsal refah ve huzurun sağlanması ve sosyal yaşamın barışçıl demokratik bir ortamda tesisi ve ülke demokrasisinin istikrarlı bir zemine oturması için yapısal reformlar gerçekleştirilmeli; silahlar susmalı, koruculuk kaldırılmalı, yaşanan terör ve şiddet politikalarının ortaya çıkardığı tüm olumsuz koşullar ortadan kaldırılmalı, insan hakları ihlalleri durdurulmalı, faili meçhul cinayetler aydınlatılmalıdır.”

TMMOB Makina Mühendisleri Odası, toplumsal sorumlulukları doğrultusunda sanayileşmiş, kalkınmış, demokratikleşmiş bir Türkiye için karanlığa, ayrımcılığa, savaşa, emperyalist çıkarlara karşı ülkemizde, bölgede ve dünyada barışı savunmaya devam edecektir.

Eşitliğin, özgürlüğün, demokrasinin egemen kılındığı bir toplumsal ortam ve başka bir Türkiye mümkündür. Savaşı, işgalsiz, sömürsüz başka bir dünyayı mümkün kılmak ellerimizdedir!

1 Eylül Dünya Barış Günü'nü bu bilinçle kutluyor, meslektaşlarımızı ve kamuoyunu bu özlemlere duyarlı olmaya çağırıyoruz.

Ali Ekber ÇAKAR

TMMOB Makina Mühendisleri Odası

Yönetim Kurulu Başkanı

(1 Eylül 2011)

